

Avanduse Valla Kaja

NR.2 (107)

MÄRTS 2005

Eesti Vabariigi 87 aastapäev

Vabariigi aastapäeva tähistasime 23. veebruaril aktusega Simuna Rahvamajas ja rongkäiguga Vabadussamba juurde, kuhu asetati lilled ja süüdati küünlad.

Aktuse avas vallavanem Piret Lükk, kelle konest jäi kõlama ennekõike mõte, et vabariigi aastapäev ei ole mitte lihtsalt töölt vaba päev, vaid on midagi palju enam, see on päev, kui me mõtleme tähtsatele asjadele elus: kujunenud sõpruskonnale, oma suhtele töösse, perekonda ja õppimisse.

Aktuse aukülaliseks oli riigikogu liige ja laulja Siiri Sisask, kes seletas lahti riigi mõiste läbi erinevate piltide ja juhtumuste oma elust, toonitades, et kõige olulisem on austus ja lugupidamine oma peresse, teistesse inimestesse ja oma kultuuri. Sisask esitas nii omaloomingut kui ka M. Härma loomingu:

*Ei saa mitte vaiki olla,
lauluviisi lõpeta'
vaikimine oleks vale,
sunniks südant lõhkema.*

Tahan õige tasa laulda,

*Tasa kannelt helista',
Et ei sind, mu kõige kallim,
Lauluga ma tülitä.*

*Aga kui torm minu kandlelt
kostab siiski kõrvu sul',
Siis sa ise oled süüdi:
Miks nii armas oled mul'!*

RAHVAKÜSITLUS

Lugupeetud Avanduse valla rahvas

Seoses Avanduse ja Väike-Maarja valla volikogude poolt alustatud ühinemisprotsessiga, toimub elanike arvamuse väljaselgitamine Avanduse vallas alates **9. märtsist kuni 12. märtsini 2005.**

Selle aja jooksul on Teil võimalik vastata küsimusele: "**Kas pooldate Avanduse valla ja Väike-Maarja valla ühinemist (liitumist) üheks omavalitsusüksuseks?**"

Avanduse vallas on rahvaküsitluse läbiviimiseks moodustatud küsitluskomisjon, kuhu kuuluvad Auli Kadastik, Leida Kask, Ene Preem, Egon Selgmäe ja Valve Toming.

Rahvaküsitluse tulemused avalikustatakse Avanduse valla veebilehel 14. märtsil kell 15.00.

Mida rohkem inimesi küsitlusest osa võtab, seda selgem saab olema meie arvamuse ühinemisest üheks omavalitsusüksuseks.

Küsitluspunkti asukoht	Kuupäev	Kellaeg
Simuna Rahvamaja	09.03-12.03.	12.00-19.00
Käru küla (Käru poe juures)	09.03.	10.00-12.40
Hirla küla (postkasti juures)	10.03.	9.00-11.00
Määri küla (Ida Blumfeldi maja juures)	11.03.	09.00-10.30
Avanduse küla (Ojasoo teeristis)	11.03.	10.40-11.50
Kurtna küla (Sepa väravas)	12.03.	09.00-11.00

Võimalik on hääletada ka kodus, selleks tuleb oma soovist teatada küsitluskomisjonile, vallavalitsusele hiljemalt 11.märtsiks kella 17.00ks või helistada telefonil 37 217; 37 388.

Kodus hääletamine toimub 12.märtsil 2005.a kell 14.00-18.00.

Haldusreformi ühiskomisjon

Väärteod aastal 2004 (Ida-Politseiprefektuuri andmetel)

	Väike-Maarja vald	Avanduse vald	Laekvere vald	Rakke vald	Tamsalu vald	Tamsalu linn	Väike-Maarja piirkond
Kokku väärteokoosseise	774	106	159	161	244	272	1716
alaealiste suhtes	92	23	36	24	33	57	265
lõpetatud	23	6	13	17	21	20	100
saadetud alaealistekomisjoni	4	1	1	7	4	8	25
Alkoholiseadus	93	28	48	37	33	101	340
alaealiste suhtes	49	18	29	12	22	35	165
Karistusseadustik	22	7	0	12	4	18	63
alaealiste suhtes	8	2	0	8	2	5	25
Varavastased süüteod	12	2	0	7	0	9	30
alaealiste suhtes	5	1	0	7	0	4	17
Avaliku rahu vastased	10	5	0	5	4	9	33
alaealiste suhtes	3	1	0	1	2	1	8
Liiklusseadus	597	58	84	93	180	128	1140
alaealiste suhtes	12	9	5	4	11	7	48
§ 74'19 (joores)	64	14	25	24	34	24	185
§ 74'22 lg 1 (kiirus)	156	0	4	1	16	4	181
§ 74'22 lg 2 (kiirus)	67	2	5	0	9	0	83
§ 74'22 lg 3 (kiirus)	6	0	0	0	1	0	7
§ 74'35 (muu rikkumine)	160	19	10	21	49	29	288
§ 74'36 (jalakäia, muu liikleja)	25	5	0	7	4	2	43
NPAS	0	0	6	0	0	0	6
alaealiste suhtes	0	0	0	0	0	0	0
Tubakaseadus	25	0	4	2	7	14	52
alaealiste suhtes	23	0	2	2	4	14	45

SIMUNA PIIRKONNA AJALUGU

Helmut Joonuks

Kihelkonna piires suuri talurahva ülestõuse ei toimunud. Siiski arenesid Mahtra sõja aegu ka siin talupoegade rahutused vastuhakkudeks.

7.juulil 1858.aastal algasid rahutused Emumäel. Mõisakubernerid nõudsid ristiku niitmise väiksemaid tükke, pilkasid ja söimasid härrat. Härra kutsus ühe sulastest, kes eriti ülbelt käitus, mõisa. See tuligi, kuid temale järgnesid ka teised, arvult 14, kõik kaigastega relvastatud. Muidugi ei julgenud nüüd mõisapolitseist vastuhakkajatega midagi ette võtta. 9.juulil saadeti haagikohtuniku juurde Paunküla mõisast ihukaardiväe uraali kasakate pooleksadron. E. v. Dehni ettekandes Eestimaa kubernerile 15.juulil 1858.a. on öeldud: "Kui ma korrariikumise uurimise ja süüdlaste karistamise Emumäel lõpetasin, jätsin ma kasakad esialgu sinna. Pärast seda aga esines Moora, Puidvere ja Vinni mõisas abiteost keeldumisi ja ma olen selletõttu sunnitud Teie Ekstsellentsi alandlikult paluma kasakad kuni korra jaluleseadmiseni minu käsutusse jätta, sest mul ei ole ilma sõjaväeta võimalik seda paha vaimu lämmatada."

Haagikohtuniku ettekandest ei selgu, kui ohtralt selle "paha vaimu lämmatamiseks" keppe tarvitati. Rahvamälestused kõnelevad, et soldatitega koos tulnud ka pasunakoor, kes peksu ajal mänginud, et muusikaga peksutavate karjeid lämmatada.

Emumäe sulaste vastuhaku üks peamehi oli Toomas Kirss, kes rahvamälestuste järgi niitnud vikatikannaga nii, et pool heina kasvama jäänud. Kui härra Toomale peale käratanud, tahtnud too härrat vikatiga lüüa. Teiste teadete järgi palunud moonamehed härrat, et see kirjutaks talupoegade elu kergendamise nimel keisrile. Aga Dehn ütelnud, et meie kirjad keisri juurde ei jookse. Siis Toomas Kirss tõmmanud vikati, et ma proovin, kas jooksevad või ei jookse. Dehn jooksnud ühe moonamehe taha ja karjunud: "Kelle vikat, see jääb hädasse." Toomale mõistetud 50 kepihoopi.

Tema pannud aga endale kõik püksid jalga ja veel mõisa küüniluku ette, keeranud selle kinni ja läinud niiviisi nuhtlust vastu võtma. Kui paruni käsul tahetud Tooma pükse ära võtta, lõõnud Toomas rinna ette ja hüüdnud: "Vene riigis niisugust seadust ei ole, mis lubaks lukku lõhkuda." Härral polnudki siis midagi parata, käsinkinud anda Toomale pükste peale, aga Toomas ainult naernud, sest kepid ei teinud läbi pükste midagi. Tegelikult polevat Toomaski nii kergelt pääsenud: soldatid peksnud teda nii, et ta jäänud segaseks. Kuid ka nõdra-meelsena ei jätnud Toomas parunit rahule: kord vedanud ta mõisa rükkid oma küüni, kord tapnud mõisa nuumhärja.

Samaaegselt Emumäe rahutustega keeldusid mitmed Moora peremehed abiteost ja tõrkusid võlgujäänud päevi tasa tegemast. Vastuhaku organiseerijad kasutasid agitatsiooniks mitmesuguseid võtteid. Nii ähvardasid nad üht endi hulgast, et kui ta koos nendega mõisniku vastu välja ei astu, siis ei aita nad temal katust teha. Maa-Viru haagikohtuniku poolt kuulati üle 18 talupoega, nende seas Moora vallatalitaja Hindrik Senkel. Protokollil lõpposa kõlas järgmiselt: "Kuna juurdlustest selgub, et peremehed Mihkel Karrofeld, Jakob Vipa ja Jakob Kriel teisi üles kihutasid, seejuures Jakob Kriel koguni pärast seda, kui nad olid oma süüst aru saanud ja mõisahärrale lubanud oma päevi teha ning neile nende tõrksus oli andestatud, neid uuesti üles ässitas vastu hakkama, siis

otsustati: Kolm viimatinimetatud peremeest kõrgeaulisse keiserlikku Eestimaa kubermanguvalitsusse saata koos ettekandega ja palvega nad kriminaalkohtu alla anda, teisi peremehi nende sõnakuulmatuse ja tegemata päevade eest kehaliselt karistada ja lõpuks Simuna kihelkonnakohus kokku kutsuda, et vallavalitseja Hindrik Senkel esialgselt ametist tagandada ja Virumaa kreisikohtule täielikus ametist tagandamiseks esitada."

Rahvapärимused kõnelevad, et Mahtra sõjast võtnud osa ka üks Padu küla mees Kaarel Senkel, kes ülestõuse ebaõnnestumise järel põgenenud Bakuusse, kus 1898.a. surnud.

Massilist väljarändamist Simuna kihelkonnas ei esinenud. Ometi kujunes siin 1860-ndail aastail üks Maa-Viru väljarändamiskeskusi. 7.juulil 1860.a. kogunesid kõik Tammiku taluperemehed mõisa teatega, et soovivad rännata Saraatovi kubermangu. Samal ajal saadeti kolmeliikmeline esindus Tammikust ka kihelkonna kohtuniku juurde. Kolm päeva hiljem ilmusid oma mõisniku juurde ka Võivere talupojad, kes tahtsid rännata Lõuna-Venemaale. Sama aasta 21.novembril oli Tammiku mõisas uus massiline kogunemine, kus nõuti otsekohe passe Venemaale minekuks. Kuigi kohtade ülesütlemise tähtaeg oli möödas, anti visa nõudmise peale talupoegadele ainult äraütlemistähed. Talupojad kaebasid mõisniku peale Simuna kihelkonna politseikohtusse, mille

peale anti passid välja, kuid ainult 11 mehele. 1861.aastal läks Tammiku valla esindajana kaugele teele K. Rosenroth, kaasas 13 passi, et hankida kõigile vastuvõtuluba. Arhiivitoimikutest ei selgu, palju rahvast Simuna kihelkonnast tegelikult välja rändas. 1932.aastal kirja pandud rahvatraditsiooni järgi olnud Tammikust Kaukaasiasse ümber asumiseks ettevalmistusi teinud 22 talupoega. Kolm venda asunud teelegi, kuid needki pöördunud hiljem tagasi.

Väljarändamine kestis ka aastakümneid hiljem. "Eesti Postimees" avaldas 29.mail 1880. lühisõnumi: 6 peremeest olid kooli oma kohad ja kraami ja elajad ära müünud."

1873.aastal lõppes Avandusel teoorjus. Teoorjuse ajal pidi talu Avanduse mõisale 3 tulbast (1 tulbas= 4 vakamaad) rukist lõikama, üks tulbas sõnnikut vedama ja lahutama, kuus kartulit ja kuus heinapäeva tegema. Peale selle viinavoorid Peterburi, Narva ja Tallinna. Tammiku küla Pilli talust pidi peremees teomehe kolmel päeval nädalas mõisa saatma, oma hobusega viis villavooripäeva Tallinna, Tartu või Narva tegema, talvel viis vaati viina välja ajama. Vaim või teopoiss pidi olema vähemalt 16 aastat vana.

• Rahvamälestused kõnelevad, et soldatitega koos tulnud ka pasunakoor, kes peksu ajal mänginud, et muusikaga peksutavate karjeid lämmatada.

• 1873.aastal lõppes Avandusel teoorjus.